

УДК 338.24

І.А.Чорновіл,

Вінницький державний педагогічний університет ім. М.Коцюбинського,
м. Вінниця

ВИДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто класифікацію видів діагностики фінансового стану підприємства, описано зміст і завдання кожного з них.

В статті рассмотрена классификация видов диагностики финансового состояния предприятия, описано содержание и задачи каждого из них.

In the article the diagnostic classification of the financial condition of the company and described the content objectives of each type of diagnosis.

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, діагностика, експрес-діагностика, фундаментальна діагностика, ретроспективна діагностика.

Рівень розвитку економіки на сьогодні вимагає від господарюючих суб'єктів дотримання певних правил для успішного функціонування в ринковому середовищі. Це актуалізує розроблення нових підходів до дослідження стану діяльності підприємства на певному етапі у визначений проміжок часу, одним із яких є діагностика стану господарської діяльності. Вона дає можливість виявити негативні аспекти і тенденції розвитку суб'єкта господарювання та виробити стратегію його розвитку, що дозволяє підвищити ефективність діяльності. Тому для кращого розуміння актуальності і сутності досліджуваного поняття доцільно розглянути й проаналізувати види діагностики фінансового стану підприємства.

Проблемам діагностики кризового стану підприємства присвячено низку праць вітчизняних і зарубіжних економістів: А.Муравйов, А.Градов, Н.Данілочкіна, Г.Савицька, Г.Базаров, С.Беляєв, Л.Белих, А.Ковальов, В.Савчук, А.Шеремет, Р.Сайфулин, Е.Коротков, В.Василенко, А.Вартанов, Т.Бердніков, В.Верба, Т.Решетняк, Н.Родіонова, Б.Неганов та ін.

Варто відмітити розбіжність і неоднозначність у думках дослідників щодо класифікації видів діагностики фінансового стану підприємства. Таким чином детальніше вивчення наукових положень цього питання дозволить краще розглянути теоретичні аспекти та зробити практичні висновки.

Мета статті – розглянути класифікації видів діагностики фінансового стану підприємства та описати їхнє призначення.

Зважаючи на те, що будь-яке підприємство є системою, яка складається з взаємозалежних елементів, зв'язків, відносин і являє собою їхню цілісність, можна зробити висновок, що об'єктом діагностики крім самої соціально-економічної системи можуть бути і її елементи, зокрема фінансовий стан підприємства. Щоб забезпечити певну стійкість на ринку, необхідно постійно аналізувати фінансовий стан, проводити обґрунтоване наукове дослідження фінансових відносин і руху фінансових ресурсів у процесі господарської та торговельної діяльності кожного підприємства.

Фінансовий стан підприємства як комплексне поняття, що є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства,

визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [5, с.282]. Тому під фінансовим станом підприємства розуміють ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. Він характеризується розміром засобів підприємства, їх розміщення і джерелами утворення, залежить від виконання матеріально-технічного постачання, виробництва, реалізації та прибутку. Оптимізація фінансового стану є однією з умов успішного розвитку підприємства в майбутньому, а погіршення фінансового стану свідчить про загрозу його можливого банкрутства, як завершального етапу фінансової кризи.

Розвиток кризи на підприємстві – динамічний процес, що характеризується стадією розвитку кризи. Чим швидше буде виявлено ознаки розвитку кризи, тим легше буде зробити необхідне корегування по стабілізації траєкторії розвитку підприємства шляхом реалізації антикризових заходів. Проте для розробки актуальних заходів необхідно мати достовірні дані про те, на якому етапі розвитку знаходиться криза.

Виявлення кризи на ранніх стадіях дозволяє здійснити систему діагностики, що є невід'ємним атрибутом антикризового управління. Завдання діагностики полягають у визначенні заходів, спрямованих на налагодження роботи всіх складових елементів системи і способів їх реалізації. Для здійснення зазначених завдань діагностики фінансового стану підприємства необхідно провести певне узагальнення класифікації видів діагностики (рис. 1).

Розглянемо кожен з видів діагностики окремо.

Метою експрес-діагностика є раннє виявлення ознак кризового розвитку підприємства, швидке реагування на зміну умов ринку; вимагає прийняття швидких рішень управління.

Відповісти на питання чому криза з'явилась, які наслідки її появи можуть мати місце та які антикризові заходи використати, повинна система фундаментальної діагностики, що здійснюється на основі методів факторного аналізу і прогнозування.

Основними цілями фундаментальної діагностики є: поглиблення результатів оцінки кризових параметрів фінансового розвитку підприємства, отриманих в процесі експрес-діагностики; підтвердження отриманої попередньої оцінки масштабів кризового фінансового стану підприємства; прогнозування розвитку окремих факторів, що генерують загрозу банкрутства підприємства і їх негативних наслідків; оцінка і прогнозування спроможності підприємства до нейтралізації загрози банкрутства за рахунок внутрішнього фінансового потенціалу.

Фундаментальна діагностика здійснюється за такими основними етапами: систематизація основних факторів, що обумовлюють кризовий фінансовий

розвиток підприємства; проведення комплексного фундаментального аналізу з використанням спеціальних методів оцінки впливу окремих факторів на кризовий фінансовий розвиток підприємства; прогнозування розвитку кризового фінансового стану підприємства під негативною дією окремих факторів; прогнозування здатності підприємства до нейтралізації загрози банкрутства за рахунок внутрішнього фінансового потенціалу; кінцеве визначення масштабів кризового фінансового стану підприємства [2, с.282-293; 3, с. 38-48].

Рис. 1. Класифікація видів діагностики фінансового стану підприємства

Проте недостатньо зробити висновки про становище підприємства та визначити проблемну ситуацію. Необхідно розробити конкретні рекомендації, цінність яких полягає не в оцінці діяльності підприємства у минулому, а в недопущенні повторів аналогічних проблем у майбутньому. У цьому контексті своєчасне проведення діагностики фінансового стану підприємства передбачає проведення динамічної комплексної діагностики усіх його часових проявах: ретроспекції, поточного аналізу та проспекції (прогнозування фінансового стану підприємства), що у підсумку визначає прийняття ефективних управлінських рішень.

Ретроспективна діагностика направлена на оцінку попереднього фінансового стану, на визначення рівня досягнення поставлених перед підприємством цілей та результативності фінансових планів, що дозволяє дати об'єктивну оцінку ефективності управління підприємством, зокрема управління фінансовою діяльністю.

Поточна діагностика визначає тенденції розвитку підприємства та міру досягнення тактичних цілей.

Прогностична діагностика направлена на оцінку можливостей підприємства реалізувати стратегічні цілі.

Діагностика елементів системи при проведенні діагностики фінансового стану підприємства передбачає виявлення та усунення симптомів ускладнень або можливості їх виникнення безпосередньо у: фінансових відносинах підприємства, певній складовій виробничо-господарських факторів, структурі фінансових ресурсів та ін.

Отже, розглянуті види діагностики фінансового стану підприємства мають економічний характер, проте в них наявні різні умови застосування. Тому чітко визначені часові проміжки, область і сфери застосування різновидів діагностичних зіставлень дозволяють ефективно використовувати наявний методологічний апарат й інструментарій фінансової діагностики, що призводить до покращення ефективності прийнятих управлінських рішень за результатами діагностування фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бердникова Т.Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия / Т.Б.Бердникова. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 210 с.
2. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента / И.А.Бланк. Т.2. – (Сер. "Библиотека финансового менеджера"; Вып.3). – К.: Ника-Центр, 1999. – 512 с.
3. Булеев И.П. Антикризисное управление предприятием / И.П.Булеев, Н.Е.Брюховецкая. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 1999. – 234 с.
4. Пушкарь А.И. Антикризисное управление: модели, стратеги, механизмы. Научное издание / А.И.Пушкарь, А.Н.Тридед, А.Л.Колос. – Харьков: Модель Вселенной, 2001. – 452 с.
5. Фінансово-економічний аналіз: Підручник / П.Ю.Буряк, М.В.Римар, М.Т.Биць та ін. / Під заг. ред. П.Ю.Буряка, М.В. Римара – К.: Професіонал, 2004. – 528 с.